

# De Caribische pionier van het Koninkrijk

Door Ronald Plasterk

## 200:60:30

Een sequentie van jubilea die de verhoudingen tussen Aruba en Nederland in het geheugen doet oproepen: na het Koninkrijk (200 jaar) en Statuut (60 jaar) vieren we dit jaar de Arubaanse status aparte. Het voormalige eilandgebied is inmiddels 30 jaar een autonoom land. *Masha Pabien!* Naast de nodige felicitaties getuigt het van een goede en volwassen verstandhouding tussen de landen dat reflectie en “feedback” door eenieder als welkom en vanzelfsprekend wordt ervaren. Het verzoek om kort in te gaan op Aruba dertig jaar na de status aparte neem ik dan ook graag aan.

In 1986 was de kogel door de kerk en werd de Antilliaanse constructie door Aruba aan de wilgen gehangen. Waar staat het eerste autonome eiland van het Koninkrijk dertig jaar na dato met inachtneming van de ontwikkelingen in de regio?

## Verleden en heden

Mijn bijdrage begin ik met een korte verwijzing naar een contrast tussen een verleden en het heden. Al is die verwijzing slechts een ter denkoefening dienende prikkel en het contrast zelf redelijk voor de hand liggend. Het brengt in ogenschouw de dynamiek van onze verhoudingen, die doorgaans altijd onderhevig zijn aan interne groeiprocessen en aan externe kansen en uitdagingen. Dat laatste zal zich het sterkst op regionaal niveau blijven voordoen. Vooruitkijkend naar een volgend jubileum vraagt dit om een strategische blik van Aruba en partners om de trends en ontwikkelingen in de Caribische regio in kaart te brengen en voor te blijven.

## Een bescheiden begin

Geen zoutwinning zoals op Sint Maarten en Bonaire het geval was. Geen doorvoerhaven activiteiten zoals op Sint Eustatius en Curaçao het geval was. De goudkoorts was kortstondig, de fosfaatwinning een teleurstelling en landbouwprojecten mislukten hopeloos en herhaaldelijk door de zeer ongeschikte grondsamenstelling. Het belang en daarmee de zichtbaarheid van Aruba in de koloniale periode was marginaal. Een langdurig nederzettingsverbod voor particulieren tot diep in de achttiende eeuw versterkte deze trend. Aruba werd bekend als “geiteneiland” vanwege haar kleinschalige export van vee naar andere eilanden in de regio. Een bescheiden start en status dus.

## Onomstreden groei(pijn)

Even doorspoelen. De bevolking van Aruba, die aan de vooravond van de status aparte qua omvang met een volle Amsterdam Arena te vergelijken was, heeft een sterke groei doorgemaakt die absoluut niet los gezien kan worden van de olie raffinage industrie, het toerisme en de aanzuigende werking van reeds

geïmmigreerde familie en vrienden. Voor kleine eilanden als Aruba heeft structurele immigratie snel consequenties voor identiteitsvorming en de openbare orde. Dit vormt een heet hangijzer dat geleidelijk in het maatschappelijke debat neerdaalt. Het is een kwestie die met name ook speelt op Sint Maarten.

Het fysieke domein is niet achter gebleven op de bevolkingsgroei. Infrastructurele projecten bieden tegenwoordig de mogelijkheid van slimme koppelingen met het streven om de energievoorziening te verduurzamen. Een van de uitdagingen van Aruba is hoe om te gaan met begrotingsrisico's van *public-private partnership* constructies en waar de juiste balans ligt tussen grootschalige bouwprojecten en ecologisch beheer. Ten opzichte van dat laatste heeft het maatschappelijk middenveld, bijvoorbeeld de stichting Aruba Birdlife Conservation, zich van een proactieve kant getoond.

### **Nuttige initiatieven**

Weer een andere uitdaging is dat als de samenleving zich participatief toont, hoe de overheid daarmee moet omgaan: worden dergelijke initiatieven omarmd of worden ze gezien als hinderlijke obstakels op weg naar de realisering van de doelen die de regering zich heeft gesteld? Aruba kent, overigens net als andere eilanden van het Caribisch deel van het Koninkrijk, een groot aantal deelnemers aan het 'maatschappelijk middenveld', zeer vaak particuliere initiatieven, die bijzonder nuttig werk doen, en vaak zoekende zijn in hun verhouding tot de overheid.

Het welvaartsniveau van de Arubaanse samenleving heeft in vergelijking tot de regio grote sprongen gemaakt. Maar goed financieel beheer is doorgaans een kwetsbaarheid in de soort van economieën en samenlevingen binnen de Caribische regio. Het gezamenlijk inrichten van toezicht op de overheidsfinanciën was daarom een noodzakelijke stap waar vervolgens positief op werd gereageerd door internationale *rating agencies*. De Arubaanse bevolking hecht in elk geval waarde aan de rol dat het Koninkrijk in dezen heeft.<sup>1</sup>

### **Verder kijken**

Het eiland koos voor autonomie en dat betekende dat het in een korte periode een institutioneel vermogen moest opbouwen om te komen tot democratisch bestuur en tot evenwichtige economische groei. Hoewel het toerisme Aruba een goede naam heeft bezorgd, blijft het zaak verder te kijken dan deze traditionele economische pijler. Rapportages van IMF en Wereldbank wijzen uit dat protectionisme en fiscale onvoorspelbaarheid in deze context funest zijn. Economische diversificatie en schaalvergroting en het sluiten van strategische partnerschappen in de regio zijn daarentegen beslissend.

---

<sup>1</sup> W. Veenendaal, *Eindrapport CCC opinieonderzoek* (2016), 23.

Aruba is het langst zelfbestuurde eiland in het Caribisch deel van het Koninkrijk. Binnen de Caribische context staat Aruba bekend als een frontrunner en toont het zich behendig in het bevorderen van haar internationale zichtbaarheid. Het Koninkrijk der Nederlanden - een historische toevalstreffer - heeft in informele zin meer dan één profiel en daarmee een sterke voet aan Caribische grond hetgeen door haar verbindingen tussen de regio en het in Europa gelegen deel zeker een rol speelt in de invloed die het Koninkrijk in de geopolitieke arena kan spelen.

### **Bijdrage aan lobby**

Zo trokken de regeringsleiders van Aruba, Curaçao, St. Maarten en Nederland samen op tijdens de top van de Organisatie van Amerikaanse Staten in Panama. Daarnaast leverde Aruba, net als de andere landen van het Caribische deel van het Koninkrijk, op internationale podia een bijdrage aan de lobby voor Nederland voor de niet-permanente zetel in de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. En aangezien een gedeelde zetel tussen Nederland en Italië nu de uitkomst is, kan gesteld worden dat de lobby een succesvolle zet was. Ondertussen maakt Aruba gebruik van ingangen zoals de EU-OCTA, waar het eiland momenteel voorzitter van is, en de VN-SIDS om ook haar eigen ambities op het terrein van innovatie en duurzame energie na te streven.

Ook bilaterale samenwerkingsverbanden met Nederland zijn aan de orde. Denk aan de ambities van organisaties als TNO, Philips en het Amsterdamse havenbedrijf op Aruba. En Nederlandse gemeenten verkennen in toenemende mate de wederzijdse mogelijkheden; bijvoorbeeld de kennis en ervaring op het terrein van uitvoering van regelgeving, ICT systemen en personeelsbeleid past bij de schaal van uitdagingen die Aruba heeft. Aruba wendt in deze situatie de potentie van het Koninkrijksverband aan om haar ontwikkelingsambitie na te streven, terwijl Nederland haar kennis en kunde in de Caribische regio kan tentoonstellen en waardevolle contacten aanboort.

### **Accent op de regio**

Aruba heeft enorme prestaties geleverd, vooral als we dit plaatsen in een kleinschalige en insulaire context. Het voortbouwen op die prestaties heeft daarom baat bij het investeren in een constructief en rationeel Koninkrijksverband, maar ook in het smeden van slimme *partnerships* in de regio. En dat is niet begrensd tot het Koninkrijk.

Dat laatste geldt voor zowel Aruba als ook voor de andere eilanden in het Koninkrijk. Want grensoverschrijdende criminaliteit, de vatbaarheid voor verwevenheid van criminele structuren met het bestuur, ecologische kwetsbaarheid, economische eenzijdigheid, hoge overheidsuitgaven vanwege de druk op de publieke voorzieningen, en het demografische vraagstuk zijn niet uniek voor de Caribische delen van ons Koninkrijk, maar zijn gemeenschappelijke delers binnen de gehele Caribische regio.

Regionale samenwerking is geen ei van Columbus. Maar in de zoektocht naar groei, schaalvoordelen en duurzame energievoorziening is kruisbestuiving van regionale samenwerking, kennis en ondernemerschap van onverminderd belang voor het innovatie- en concurrentievermogen van Aruba. Waar Aruba zich de afgelopen 30 jaar als pionier heeft opgesteld, zou het zich ook als pionier de komende 30 jaar langs deze lijnen van samenwerking en groei mogen voortbewegen.

### **Ronald Plasterk**

Dr. Ronald Hans Anton Plasterk (1957) is sinds november 2012 minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in het kabinet Rutte-Asscher. Daarvoor was hij lid van de Tweede Kamer voor de PvdA, o.m. als financieel woordvoerder. In het vierde kabinet-Balkenende was hij minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Ronald Plasterk studeerde economie aan de Universiteit van Amsterdam en biologie aan de Rijksuniversiteit Leiden. Hij promoveerde aldaar tot doctor in de wiskunde en natuurwetenschappen. In de Verenigde Staten en in Groot-Brittannië volgde hij postdoctorale opleidingen.

Tot zijn eerste ministerschap (OCW) was hij o.m. directeur van het Hubrecht Laboratorium / Nederlands Instituut voor Ontwikkelingsbiologie (KNAW) in Utrecht. Hij was voorts bijzonder hoogleraar Moleculaire biologie aan de VU te Amsterdam en aansluitend hoogleraar Moleculaire Genetica aan de faculteit geneeskunde van de UvA. Ook was hij hoogleraar Ontwikkelingsgenetica (Academisch Biomedisch Cluster) van de Universiteit van Utrecht.

De heer Plasterk is lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en van de Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen.

